

Wodne przestrzenie rekreacyjne

Water recreation spaces

Streszczenie

Zgodnie z zasadami projektowania zrównoważonego przestrzenie publiczne współczesnego miasta są kształtowane przede wszystkim z uwzględnieniem potrzeb ich użytkowników. Poza walorami estetycznymi, bogaty program funkcjonalny przestrzeni publicznych sprawia, że stają się one atrakcyjnymi punktami w krajobrazie miasta – ulubionymi miejscami spotkań mieszkańców, przestrzenią dla wydarzeń społeczno – kulturalnych, a także miejscem rekreacji dla różnych grup wiekowych i społecznych. W artykule zwrócono uwagę na rolę form wodnych w przestrzeni miejskiej, które mogą wzbogacić rekreacyjny program przestrzeni publicznych. Różnorodność form wodnych, wykorzystanie fizycznych i estetycznych walorów wody umożliwi stworzenie programu rekreacyjnego przeznaczonego dla różnorodnych grup odbiorców: od aktywnej rekreacji po miejsca przeznaczone dla relaksu i odpoczynku.

Abstract

In accordance with the principles of sustainable design, the public spaces of modern cities are shaped first and foremost with the needs of their users in mind. Apart from factors related to aesthetics, a broad functional programme of public spaces makes it possible for them to become attractive points on a city's map – the favourite meeting places of its residents, spaces for cultural and social events, as well as places of recreation for various age and social groups. The paper points the attention of the reader to the form of water bodies within the space of cities, which can enrich the recreational programme of public spaces. The diversity of the forms of water bodies, as well as the use of the physical and aesthetic properties of water makes it possible to create a recreational programme tailored to various groups of users, ranging from active recreation to spaces meant for rest and relaxation.

Słowa kluczowe: przestrzeń publiczna, tereny rekreacji w mieście, formy wodne w przestrzeni miejskiej, projektowanie zrównoważone
Keywords: public space, recreational areas within a city, forms of water bodies within an urban space, sustainable design

Popularna definicja pojęcia rekreacji mówi, że to „forma działania wybrana dobrowolnie przez człowieka ze względu na osobiste zainteresowania i dla odpoczynku, rozrywki lub rozwoju własnej osobowości; podejmowana poza obowiązkami zawodowymi, społecznymi i domowymi, w czasie wolnym od pracy”¹. Rekreacja sama w sobie jest czynnością, która odbywa się w określonym czasie, ale również i w określonym miejscu. W tym kontekście możemy mówić o przestrzeni przeznaczonej do rekreacji lub o funkcji rekreacyjnej jakiegoś obszaru lub terenu. We współczesnej przestrzeni miejskiej tereny rekreacyjne to wydzielone obszary o ściśle zdefiniowanej funkcji rekreacyjnej, takie jak: parki, tereny i obiekty sportowe itp. Miejsca do rekreacji mogą stanowić również fragment zagospodarowania większego założenia architektoniczno-urbanistycznego o innej zdefiniowanej funkcji.

Tereny rekreacyjne i założenia wodne w ujęciu historycznym

Elementy wody pojawiające się w przestrzeni publicznej miast od czasów antycznych początkowo związane były w zaspokajaniem potrzeb użytkowych człowieka, a następnie z obiektami kultu religijnego. W starożytnym Rzymie formy wodne towarzyszyły nimfeom, z czasem również wprowadzano je do przestrzeni publicznych przeznaczonych do rekreacji – ogrodów i parków. Dostrzeżono potencjał wody jako elementu doskonale komponującego się z zielenią, wprowadzającą dodatkowe walory estetyczne w połączeniu z funkcjami z użyt-

The popular definition of recreation states that it is “a form of activity deliberately chosen by a person due to their personal interests, for the purposes of rest, entertainment or the development of their personality; undertaken outside of professional, social and domestic duties, in one's free time”¹. Recreation in and of itself is an activity which takes place in a specific time, as well as in a specific place. In this context, we can discuss spaces meant for recreation or about the recreational function of a particular area. In modern urban spaces, recreational areas are specifically designated areas with a clearly defined recreational function, such as parks, sports facilities etc. Recreational areas can also be a fragment of a larger architectural and urban complex with a less clearly defined function.

Recreational areas and water bodies viewed from a historical perspective

Elements associated with water that have been present in the public spaces of cities since ancient times were initially tied with satisfying the utilitarian needs of man, subsequently becoming associated with religious structures. In ancient Rome, water often accompanied nymphaea, being introduced over time to public spaces meant for recreation – gardens and parks. The potential of water as an element that meshes with greenery in an excellent manner was readily observed, as it introduced additional aesthetic qualities, as well as utilitarian

* D inż. arch. Elżbieta Kusińska, Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego, Instytut Projektowania Urbanistycznego, Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej / PhD. Eng. Arch. Elżbieta Kusińska, Chair of the Shaping of the Housing Environment, Institute of Urban Design, Faculty of Architecture of the Cracow University of Technology. e-mail: ekusinska@pk.edu.pl

il. 1. Hammarby Sjöstad, Sztokholm – nadbrzeża przystosowane do cumowania łodzi w dzielnicy mieszkaniowej. (fot. autor) / Hammarby Sjöstad, Stockholm – watersides adapted to the docking of boats within a residential district. (Phot. By the Author)



kowymi. Bogactwo form wodnych rozwinęło się w okresie renesansu, który nawiązywał ideologicznie i kulturowo do czasów starożytnych. Idea humanizmu koncentrowała się na człowieku, jego potrzebach i życiu doczesnym oraz propagowała rozwój fizyczny i intelektualny. Taka filozofia wygenerowała potrzebę tworzenia miejsc sprzyjających regeneracji sił fizycznych i umysłowych, odpoczynkowi i rekreacji. Miejskie przestrzenie publiczne renesansowych miast zapełniły się estetycznie zaprojektowanymi fontannami, a w podmiejskich willach założenia ogrodowe harmonijnie skomponowane z krajobrazem wypełniało bogactwo form wodnych tworzących tzw. teatry wodne. Od czasów renesansu założenia wodne chętnie były wykorzystywane do ozdabiania miejskich przestrzeni publicznych, ale typowo rekreacyjne funkcje zyskały założenia wodne projektowane w ogrodach i parkach należących do arystokracji. Jedną z najpiękniejszych takich realizacji jest rozległy zbiornik wodny w ogrodach Wersalu, który poza walorami wizualnym miał służyć różnorodnym rozrywkom na wodzie i wokół wody.

ones. The wealth of forms associated with water was particularly expanded during the Renaissance, which referenced ancient times both ideologically and culturally. The idea of humanism concentrated on man, his needs and the mortal life, and propagated physical and intellectual development. Such a philosophy generated the need to create spaces that would facilitate the regeneration of physical and mental strength through rest and recreation. The urban public spaces of Renaissance cities became filled with aesthetically designed fountains, and the suburban villas that were harmoniously composed with the landscape became filled with a wealth of forms of water, creating so-called "water theatres". Since the time of the Renaissance, various forms of water were readily used to decorate public spaces, however purely recreational forms of use were reserved for those bodies of water designed in the gardens and parks belonging to the aristocracy. One of the most beautiful examples of this is the large lake in the gardens of

il. 2. Hornsbergs Strandpark, Sztokholm – nadbrzeżny park z kąpieliskiem w otoczeniu intensywnej zabudowy mieszkaniowej jest atrakcyjnym miejscem do rekreacji w lecie / Hornsbergs Strandpark, Stockholm – a coastal park with a swimming area surrounded by dense residential developments is an attractive place of recreation during the summer



Idea tworzenia terenów rekreacyjnych w mieście dostępnych dla całej społeczności rozwinęła się w XIX w., kiedy zaczęto zakładać pierwsze parki publiczne – jest to najstarszy rodzaj terenów o charakterze typowo rekreacyjnym². Parki miejskie miały za zadanie stać się enklawą zieleni i czystego powietrza dostępną dla mieszkańców silnie zindustrializowanych miast z czasów rewolucji przemysłowej. Początkowo były to tereny zieleni urządzonej, z czasem urozmaicano je dodatkowymi elementami, takimi jak: ogrody botaniczne, założenia wodne, mała architektura itd. W celu wzmocnienia rekreacyjnych walorów parków miejskich oraz estetycznego uatrakcyjnienia krajobrazu miejskiego³ parki oferowały bogaty program rozrywek: od koncertów na wolnym powietrzu, spotkań towarzyskich, zawodów sportowych itd. Parkowe tereny zielone połączone ze zbiornikami wodnymi kształtowały przyjazny mikroklimat i kontrastowały z zanieczyszczonymi, chaotycznie rozwijającymi się miastami z końca XIX wieku.

XIX-wieczna industrializacja nie poprawiła jakości życia dla większości mieszkańców ówczesnych miast. Problemy, jakie pojawiały się w miastach w trakcie rewolucji przemysłowej wiązały się z fatalnymi warunkami zamieszkania – nadmierne zagęszczenie zabudowy, zły stan techniczny i sanitarny budynków itd. Typowa dla tamtego okresu zabudowa mieszkaniowa to kamienice czynszowe uformowane w kwartały lub budynki dla robotników zlokalizowane przy dużych zakładach przemysłowych. Większość ich mieszkańców nie miała dostępu do terenów zielonych, gdzie mogliby odpocząć i zregenerować siły w czasie wolnym od pracy.

W odpowiedzi na te problemy zaczęły się pojawiać, początkowo wyłącznie teoretyczne, projekty urbanistyczne, które poszukiwały kształtu „miasta idealnego”. Spośród koncepcji jakie pojawiały się na przestrzeni wielu lat najbardziej znane współcześnie jest „miasto przemysłowe T. Garniera oraz „miasto ogród” E. Howarda⁴. W koncepcjach tych szczególną uwagę zwrócono na podniesienie jakości życia w mieście, przez co rozumiano dostęp mieszkańców do obszarów o funkcjach rekreacyjnych i sportowych. Miały one mieć formę terenów zielonych z zakomponowaną małą architekturą, wodą i obiektami służącymi do uprawiania sportów.

W 1933 r. pojawiła się Karta Ateńska, w której zawarto wcześniej sformułowane przez urbanistów postulaty dla środowiska mieszkaniowego. Bardzo mocno podkreślono w niej konieczność kontaktu człowieka z przyrodą, co jest nieodzowne

Versailles, which, apart from serving aesthetic purposes, was meant to aid in various forms of entertainment both on the water and near it.

The idea of creating freely accessible recreational areas in cities first developed in the XIX century, when the first public parks were being established – they were one of the oldest types of true recreational areas². City parks were meant to become an enclave of greenery and clean air, accessible to residents of heavily industrialised cities from the era of the industrial revolution. Initially, these were areas of ordered greenery, which in time became expanded to include elements like botanical gardens, water bodies, street furniture, etc. In order to reinforce the recreational properties of city parks and aesthetically enhance the urban landscape³, parks began to offer a wide range of entertainment, such as open-air concerts, social gatherings, sports games, etc. Areas of park greenery that were accompanied by water bodies provided a friendly microclimate that contrasted with the polluted and chaotically developing cities of the end of the XIX century.

XIX century industrialisation did not improve the standard of living of the majority of the residents of the cities of the time. The problems that arose in those cities during the period of the industrial revolution were tied to outrageous living conditions – excessive building density, the poor technical and sanitary conditions of those buildings, etc. The typical residential buildings of that time were tenement houses that formed rectangular blocks or buildings meant for workers located in the vicinity of large industrial complexes. Most of the inhabitants did not have access to green areas where they could relax and regain their strength in their free time.

Urban designs that pursued the form of an “ideal city” that was meant to address these problems, initially purely theoretical in nature, started to be developed. From amongst the numerous conceptual designs that were developed over the years, the ones most well known today are those of the “industrial city” by T. Garnier and the “garden city” by E. Howard⁴. These designs put great emphasis on the improvement of the quality of life within a city, which was understood as providing its inhabitants with access to areas that served the purpose of recreation and sport. They were to take on the form of green areas with composed street furniture, water and sports facilities.

The year 1933 saw the signing of the Athens Char-

il. 3. Sørenga, dzielnica mieszkaniowa w Oslo – kąpielisko przy bulwarze w otoczeniu intensywnej zabudowy / Sørenga, residential district in Oslo – swimming area near a waterside walkway surrounded by dense residential developments





il. 4. Hafencity, Hamburg – Tarasy Magellana (po prawej) łączące się z pływającymi platformami przeznaczonymi do imprez plenerowych / Hafencity, Hamburg – Terraces of Magellan (to the right) connected with floating platforms meant for open-air events

dla jego kondycji psychofizycznej. Zalecano wykorzystywanie istniejących terenów przyrodniczych – zieleni, zbiorników wodnych, rzek itd. do tworzenia terenów rekreacyjnych dla mieszkańców miast⁵. Powstały zgodnie z tymi postulatami Plan Voisin Le Corbusiera zakładał uwolnienie terenu całej dzielnicy od tradycyjnej zabudowy – pozostawiona otwarta przestrzeń miała być zielonym, otwartym terenem rekreacyjnym z rozrzuconymi na nim wysokimi punktowcami mieszkaniowymi.

Powstające od lat 70. ubiegłego wieku idee ekorozwoju i rozwoju zrównoważonego również kładą nacisk na poszanowanie środowiska naturalnego i zapewnienie człowiekowi kontaktu z przyrodą i naturą, zwłaszcza na obszarach wysoko zurbanizowanych. Jest to ważne w szczególności w odniesieniu do środowiska mieszkaniowego jako podstawowej przestrzeni funkcjonowania każdego człowieka. Obecnie zapewnienie człowiekowi kontaktu z naturą w obrębie terenów mieszkaniowych ma wyraz w kreowaniu zielonych terenów wspólnych o charakterze rekreacyjnym, które powinny być nieodłącznym elementem zagospodarowania każdego zespołu czy osiedla.

Wodne przestrzenie rekreacyjne we współczesnym mieście

Założenia wodne, z którymi można się spotkać w przestrzeni miasta to zasadniczo dwa rodzaje form przestrzennych: duże akweny wodne związane z naturalnymi lub sztucznie uformowanymi zbiornikami wodnymi dominujące w przestrzeni dzielnicy lub całego miasta, takie jak: rzeki, jeziora, kanały portowe itd. oraz mniejsze zbiorniki wodne oddziałujące na przestrzeń jednego zespołu urbanistycznego lub zaledwie kilku budynków. W zależności od typu założenia wodnego oraz funkcji przestrzeni miejskiej w jego otoczeniu tworzą się możliwości sprzyjające rozwijaniu różnych form rekreacji. Duże, otwarte akweny wodne w miastach to miejsce, gdzie można pływać jachtami, łodziami, kajakami, rowerkami wodnymi – uprawiać różnorodne sporty wodne. Warto zwrócić szczegól-

ter, which included the postulates formulated by urban designers regarding the natural environment. It strongly underscored the need of man's contact with nature, which is of paramount importance to his physical and mental wellbeing. It recommended the use of existing natural elements – greenery, water bodies, rivers, etc. to create recreational areas for the inhabitants of cities⁵. The Plan Voisin by Le Corbusier, designed in accordance with these principles, featured freeing up the area of the entire district from the traditional built environment – the open space left behind was to be a freely accessible recreational area with tall residential towers dotting the landscape.

The ideas of eco-development and sustainable development that have been formulated since the 1970's also stress respect for the natural environment and providing man with appropriate contact with nature, especially in areas that are heavily urbanised. It is particularly important in regards to the housing environment, as it is the basic space in which every person functions. Providing people with the necessary contact with nature in the scope of residential areas is being expressed through the creation of green common areas that are meant to serve a recreational purpose, and which should become an inseparable part of each and every housing complex or estate.

Water recreational spaces in the modern city

Forms of water that can be encountered in the space of a city generally fall into one of two categories of spatial forms: the first are large water bodies associated with either natural or artificially made water reservoirs which dominate the space of a district or even the entire city, such as rivers, lakes, canals, etc., as well as smaller water bodies which influence the space of a single urban complex or even just a small group of buildings. Depending on the type of the form featuring water and the function of the urban space in its vicinity, opportunities arise that facilitate the development

na uwagę na tereny nadwodne w miastach – dawne tereny portowe i przemysłowe. W ciągu ostatnich kilkunastu lat przeszły one proces rehabilitacji przekształcając się w nowe atrakcyjne dzielnice miejskie głównie o funkcji mieszkaniowej. Niewątpliwie bliskość wody i możliwości rekreacji, jakie oferują mieszkańcom duże zbiorniki wodne stały się czynnikiem przyciągającym nowych mieszkańców.

Spośród wielu takich realizacji należy wymienić dzielnicę Hammarby Sjöstad w Sztokholmie, która powstała na zdegradowanych poprzemysłowych terenach nadwodnych w obrębie śródmiejskich dzielnic stolicy⁶. Przestrzeń publiczna tego zrównoważonego założenia architektoniczno-urbanistycznego charakteryzuje się bogatym programem rekreacyjnym – w tym zaplanowano przystań wodną umożliwiającą uprawianie różnego rodzaju sportów wodnych. W dzielnicy obszary łączące się bezpośrednio ze zbiornikiem wodnym zaprojektowano tak, aby umożliwić mieszkańcom jak najlepszy kontakt z wodą – nadbrzeża zamieniono na drewniane promenady z pomostami, gdzie można przycumować łódkę lub kajak. Pieszne ciągi komunikacyjne łączą poszczególne części zespołu mosty nad kanałami zaprojektowane z odpowiednią wysokością, aby mogły pod nimi przepływać łódki.

Innym ważnym aspektem wpływającym na walory rekreacyjne większych zbiorników wodnych w mieście jest tworzenie kąpielisk. Jest to możliwe przede wszystkim na akwenach wodnych, gdzie woda jest wystarczająco czysta. Takie miejskie kąpieliska tworzone są zazwyczaj wzdłuż nadbrzeży i często połączone są z promenadami lub założeniami parkowymi. Jednym z przykładów takich realizacji jest Hornsbergs Strandpark w Sztokholmie. Rozciągający się na długości 700 m nadbrzeżny park towarzyszy zabudowie mieszkaniowej i w gorące letnie popołudnia służy mieszkańcom jako miejsce rekreacji i spotkań. Na jego terenie znajdują się trzy pomosty na wodzie oraz mała architektura⁷. Organicznie uformowane nadbrzeże z zielenią, małą architekturą oraz pływającymi pomostami stało się popularnym miejscem do odpoczynku i rekreacji dla mieszkańców miasta. Kąpielisko jest wyposażone w pomosty, drabinki umożliwiające bezpieczne wchodzenie do wody oraz zaplecze sanitarne. Podobne rozwiązanie w aranżacji terenów nadwodnych zastosowano w nowo powstałej dzielnicy mieszkaniowej w Oslo – Sørenga. Jest to wielofunkcyjny zespół mieszkaniowo-usługowy zlokalizowany na terenie wysuniętego w wodę nadbrzeża, które do niedawna służyło jako port przeładunkowy. Zabudowa znajduje się na półwyspie, budynki mieszkaniowe zwrócone są w stronę fiordu a wokół półwyspu zaprojektowano spacerowe nadbrzeże. W tym wypadku również wykorzystano fragment nadbrzeża jako kąpielisko będące częścią nadwodnej przestrzeni rekreacyjnej dla mieszkańców zespołu – promenady połączone ze sklepami i restauracjami.

W inny sposób funkcjonują tereny rekreacyjne związane z akwenami wodnymi w Hafencity w Hamburgu. Ta zrównoważona nowa dzielnica miejska zlokalizowana jest w dawnych dokach portowych dlatego kanały wodne odgrywają w tym założeniu ważną funkcję – kompozycyjną i komunikacyjną, a także są atrakcyjną przestrzenią rekreacyjną dla mieszkańców miasta. Hafencity znajduje się w śródmieściu Hamburgu

of various forms of recreation. Large, open water bodies within cities are places that can be used for sailing in yachts, boats, canoes, water bicycles – to participate in water sports in general. Special attention needs to be given to areas near water in cities – former ports or industrial areas. Over the last two decades these areas have undergone a process of rehabilitation, turning into new attractive urban districts that are mostly residential in nature. Without a doubt, their close proximity to water and the possibilities offered to their inhabitants by large bodies of water have become the main factor which attracts new residents.

From among many such projects, the district of Hammarby Sjöstad in Stockholm deserves a special mention, as it has been built in a degraded post-industrial area within the city centre of the capital⁶. The public space of this sustainable architectural and urban complex is characterised by a broad recreational programme – including a jetty enabling participation in water sports. The areas of the district that are directly adjacent to the water have been designed in a manner which allows its inhabitants to have the best possible contact with it – the shores have been turned into timber promenades with jetties to which a boat or canoe can be tied to. Pedestrian circulation pathways that connect each part of the complex were built in the form of bridges over the canals, designed at a height allowing boats to pass underneath them.

Another important aspect that influences the recreational properties of larger bodies of water within a city is the creation of places suitable for swimming. It is possible first and foremost within the scope of those water bodies which possess water that is clean enough. Such swimming areas are usually established along shores and are often connected with promenades or park complexes. Hornsbergs Strandpark in Stockholm is an example of this. The coastal park stretches over a length of 700 m and is connected with the nearby residential buildings, serving their inhabitants as a place of recreation and socialising during hot summer afternoons. It contains three walkways over the water, as well as street furniture⁷. The organically formed green shore, the street furniture and the floating walkways have become a popular place of rest and recreation with the inhabitants of the city. The swimming area is equipped with walkways, ladders allowing safe descent into the water, as well as restrooms. A similar solution in the arrangement of shoreline areas has been used in the newly built Sørenga residential district in Oslo. It is a mixed-use residential and service complex located upon an area that juts out into the water, and which used to be a transshipment port. The buildings are located upon a peninsula, with the residential buildings oriented towards the fjord, while the shores around them have been turned into a waterside walkway. In this case, a fragment of the waterside has been designated as a swimming area that is a part of the recreational zone located on land and is used by the residents of the complex – a promenade connected with shops and restaurants.

The recreational areas associated with the water bodies of Hafencity in Hamburg function in a different manner. This new sustainable urban district is located in an area that used to be occupied by port

ga i jest dobrze połączona komunikacyjnie z centrum miasta. Nowa dzielnica mieści wiele funkcji miejskich – mieszkania, usługi, biura, edukacja itd., powstaje tam również nowoczesna filharmonia – Elbfilharmonie projektu Herzog & de Meuron. Ze względu na różnorodność funkcji zabudowy generuje ona wiele grup użytkowników przestrzeni publicznych. W Hafencity, gdzie woda zajmuje znaczną część obszaru, kanały wodne stały się miejscem, w którym koncentruje się większość terenów rekreacyjnych tego założenia. Nadbrzeża zostały zamienione w bulwary i przystanie, do których przyplują statki turystyczne. W dwóch głównych kanałach zrealizowano Tarasy Magellana i Tarasy Marco Polo opadające w kierunku wody. W bezpośrednim sąsiedztwie na środku kanału pomiędzy dwoma pasmami zabudowy znajdują się pływające platformy, które stanowią główną przestrzeń o funkcji rekreacyjnej w tej części dzielnicy. Na drewnianych położonych na wodzie platformach na co dzień funkcjonują plenerowe kawiarnie i cumują statki, ale odbywają się tam również plenerowe widowiska i koncerty oraz inne wydarzenia artystyczne – kulturalne, które przyciągają licznych mieszkańców Hamburga i turystów⁸. Przykład kanałów w Hafencity pokazuje, że akweny wodne w mieście mogą służyć odmiennym formom rekreacji przeznaczonej dla różnych grup odbiorców, dzięki temu zyskują na atrakcyjności w odniesieniu do innych przestrzeni publicznych.

Podsumowanie

Znaczenie terenów rekreacyjnych, zwłaszcza tych w obrębie zespołów mieszkaniowych, wzrasta, a ma na to wpływ kilka czynników. Jednym z nich jest zmiana stylu życia i sposobu pracy, która zmienia funkcjonowanie człowieka w obrębie swojego miejsca zamieszkania. Technologie informacyjne zmieniające funkcjonowanie gospodarek wielu krajów wpływają na zmianę sposobu pracy. Obecnie coraz częściej praca wykonywana jest przed komputerem i może mieć charakter zdalny bez wychodzenia z domu. Nowy styl życia może mieć również wpływ na wymagania dotyczące samego miejsca zamieszkania i jego otoczenia – *Mogąc osiedlić się nieomal wszędzie – przy spełnieniu jednego tylko kryterium, jakim jest dostęp do sieci – wybór padnie na miejsca o łagodnym klimacie, ładnych widokach i atrakcyjnych możliwościach rekreacyjnych. Magnesem przyciągającym telepracowników stanie się też na pewno stymulujące środowisko kulturalne i intelektualne, a także interesująca architektura i ludzka skala założeń*⁹. Podnoszenie poziomu życia i wymagań mieszkańców w odniesieniu do wyboru miejsca zamieszkania sprawia, że wzrasta znaczenie funkcji rekreacyjnych terenów położonych w otoczeniu zespołu mieszkaniowego. Wzrasta również świadomość społeczna dotycząca zdrowego stylu życia współczesnych społeczeństw. Wiele miast stara się tworzyć swoim mieszkańcom warunki sprzyjające czynnej aktywności przez tworzenie przestrzeni do wypoczynku i rekreacji zwłaszcza w otoczeniu terenów mieszkaniowych¹⁰. W tym kontekście warto dostrzec walory założeń wodnych w przestrzeni miejskiej, które mogą w zdecydowany sposób wzbogacać program rekreacyjny, zwłaszcza w obrębie terenów mieszkaniowych. W przestrzeni społecznej zespołu

docks, which is why water canals play an important part within the complex – both in its composition as well as in its circulation and form an attractive recreational space for the residents of the city. Hafencity is located in the city centre of Hamburg and has access to excellent transport options that connect it with the city centre. The new district contains many urban forms of use – apartments, services, offices, education, etc., in addition to a currently built modern philharmonics – the Elbfilharmonie, designed by Herzog & de Meuron. Due to the diversity of the forms of use of the buildings, the district generates many groups of public space users. In Hafencity, where the water takes up a large part of the area, the canals have become the areas where most of the recreational spaces of the district have been concentrated. The watersides have been converted into waterside walkways and jetties for tourist ships. The two main canals feature the Terraces of Magellan and the Terraces of Marco Polo, which descend in the direction of the water. In the direct vicinity of the canal between these two belts of buildings there are floating platforms, which form the main recreational space of this part of the district. The timber platforms floating on the water feature cafes that are open every day, in addition to providing a place for ships to dock and a venue for open air concerts and other artistic and cultural events, which attract the numerous residents of Hamburg, as well as tourists⁸. The example of the canals of Hafencity shows that water bodies within a city can serve in the capacity of various different forms of recreation meant for varied groups of users, increasing their attractiveness in relation to other public spaces in the process.

Conclusion

The importance of recreational areas, especially those located within residential complexes, is increasing due to a number of factors. One of them are the changes in lifestyle and the way in which we work, which changes the manner in which people function within their places of residence. Information technologies change the functioning of the economies of numerous countries, leading to changes in the form in which work is performed. It is currently often performed when sitting at a computer and can be done remotely without even leaving one's house. This new lifestyle can also influence the requirements that people have regarding their place of residence and its surroundings – *“Being able to settle nearly anywhere – provided that the area meets but one criterion, which is access to the Internet – leads to the selection of cities with a mild climate, pleasant vistas and attractive recreational offers. A stimulating cultural and intellectual environment, as well as interesting architecture and the human scale of an area are also bound to become magnets which are going to attract teleworkers”*⁹. The higher and higher standards of living and the expectations of residents regarding their selection of a place to live leads to an increase in the importance of recreational functions of areas located in the vicinity of a residential complex. The level of social awareness regarding healthy living in modern society is also rising. Many cities are attempting to provide their residents with conditions that facilitate activ-

mieszkańcowego powinny być realizowane potrzeby jego mieszkańców dotyczące aktywności i wypoczynku w czasie wolnym niezależnie od wieku czy statusu społecznego. Odpowiednio ukształtowane tereny mieszkaniowe, dzięki wodnym terenom rekreacyjnym, oferujące swoim mieszkańcom różnorodne możliwości realizacji swoich potrzeb będą spełniały oczekiwania wszystkich członków danej społeczności.

PRZYPISY

- ¹ Encyklopedia PWN, <http://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/rekreacja.html> - odsłona 06.2016 r.
- ² T. Jastrząb, *Przestrzenie publiczne we współczesnej urbanistyce i architekturze*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2004, s. 166.
- ³ A. Zachariasz, *Woda jako element kompozycji parków publicznych*. W: *Woda w przestrzeni przyrodniczej i kulturowej*, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG nr 2 pod redakcją Urszuli Myga-Piątek, Komisja Krajobrazu Kulturowego PTG, Sosnowiec 2003, s. 325–333.
- ⁴ A. Lorek, *XX wiek – idee i kompozycyjne przewartościowania w architekturze i urbanistyce środowiska mieszkaniowego – refleksja autorska*, Czasopismo Techniczne 2-A/2010, str. 285–300.
- ⁵ G. Schneider-Skalska, *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004, str. 33.
- ⁶ P. Haupt, *Hammarby Sjöstad – przestrzeń odzyskana, zrównoważona, społeczna*, Środowisko Mieszkaniowe/Housing Environment nr 10/2012, s. 54–59.
- ⁷ Realizację wyróżniono szwedzka nagrodą dla architektury krajobrazu – Sienapriset 2012.
- ⁸ U. Nowacka-Rejzner, K.A. Rejzner, *Przestrzeń publiczna na obszarach rewitalizowanych – na przykładzie HafenCity*, Czasopismo Techniczne 3-A/2012 s. 121–128.
- ⁹ A. Palej, *Miasta cywilizacji informacyjnej. Poszukiwanie równowagi pomiędzy światem fizycznym a światem wirtualnym*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2003, str. 71
- ¹⁰ A. Wojtas-Harań, *Miejsca aktywnego wypoczynku – nowe formy przestrzeni publicznej*, Czasopismo Techniczne 1-A/2/2012, s. 379–386.

LITERATURA

- Haupt Patrycja, *Hammarby Sjöstad – przestrzeń odzyskana, zrównoważona, społeczna*, Środowisko Mieszkaniowe/Housing Environment nr 10/2012, s. 54–59.
- Jastrząb Tomasz, *Przestrzenie publiczne we współczesnej urbanistyce i architekturze*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2004
- Lorek Andrzej, *XX wiek – idee i kompozycyjne przewartościowania w architekturze i urbanistyce środowiska mieszkaniowego – refleksja autorska*, Czasopismo Techniczne 2-A/2010, s. 285–300
- Nowacka-Rejzner Urszula, Rejzner Katarzyna Anna, *Przestrzeń publiczna na obszarach rewitalizowanych – na przykładzie HafenCity*, Czasopismo Techniczne 3-A/2012 s. 121–128.
- Palej Anna, *Miasta cywilizacji informacyjnej. Poszukiwanie równowagi pomiędzy światem fizycznym a światem wirtualnym*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2003.
- Schneider-Skalska Grażyna, *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004
- Wojtas-Harań Anna, *Miejsca aktywnego wypoczynku – nowe formy przestrzeni publicznej*, Czasopismo Techniczne 1-A/2/2012, s. 379–386.
- Zachariasz Agata, *Woda jako element kompozycji parków publicznych*. W: *Woda w przestrzeni przyrodniczej i kulturowej*, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG nr 2 pod redakcją Urszuli Myga-Piątek, Komisja Krajobrazu Kulturowego PTG, Sosnowiec 2003, s. 325–333.

ity by creating rest and recreation spaces, especially around residential areas¹⁰. In this context it is important to observe the quality of the water bodies within the urban space, which can decidedly enhance a recreational programme, especially in recreational areas close to residential ones. The social space of a residential complex should be a place that meets the needs of its inhabitants regarding physical activity and rest in their free time, regardless of age or social status. Properly shaped residential areas that offer their residents a wealth of possibilities in terms of meeting their needs thanks to the presence of recreational water bodies are going to meet the expectations of all of the members of a given community.

ENDNOTES

- ¹ Encyklopedia PWN, <http://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/rekreacja.html> – retrieved on 06.2016 r.
- ² T. Jastrząb, *Przestrzenie publiczne we współczesnej urbanistyce i architekturze*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2004, p. 166.
- ³ A. Zachariasz, *Woda jako element kompozycji parków publicznych*, in: *Woda w przestrzeni przyrodniczej i kulturowej*, Proceedings of the Cultural Landscape Commission of the PTG iss. 2 under the editorship of Urszula Myga-Piątek, Cultural Landscape Commission of the PTG, Sosnowiec 2003, p. 325–333.
- ⁴ A. Lorek, *XX wiek – idee i kompozycyjne przewartościowania w architekturze i urbanistyce środowiska mieszkaniowego – refleksja autorska*, Czasopismo Techniczne 2-A/2010, p. 285–300.
- ⁵ G. Schneider-Skalska, *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004, p. 33.
- ⁶ P. Haupt, *Hammarby Sjöstad – przestrzeń odzyskana, zrównoważona, społeczna*, Środowisko Mieszkaniowe/Housing Environment iss. 10/2012, p. 54–59.
- ⁷ The project has been awarded the Swedish Sienapriset 2012.landscape prize
- ⁸ . Nowacka-Rejzner, K.A. Rejzner, *Przestrzeń publiczna na obszarach rewitalizowanych – na przykładzie HafenCity*, Czasopismo Techniczne 3-A/2012 p. 121–128.
- ⁹ A. Palej, *Miasta cywilizacji informacyjnej. Poszukiwanie równowagi pomiędzy światem fizycznym a światem wirtualnym*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2003, p. 71
- ¹⁰ A. Wojtas-Harań, *Miejsca aktywnego wypoczynku – nowe formy przestrzeni publicznej*, Czasopismo Techniczne 1-A/2/2012, p. 379–386.

BIBLIOGRAPHY

- Haupt Patrycja „Hammarby Sjöstad – przestrzeń odzyskana, zrównoważona, społeczna”, in: Środowisko Mieszkaniowe/Housing Environment iss. 10/2012, p. 54–59.
- Jastrząb Tomasz „Przestrzenie publiczne we współczesnej urbanistyce i architekturze”, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2004.
- Lorek Andrzej „XX wiek – idee i kompozycyjne przewartościowania w architekturze i urbanistyce środowiska mieszkaniowego – refleksja autorska”, in: Czasopismo Techniczne 2-A/2010, p. 285–300.
- Nowacka – Rejzner Urszula, Rejzner Katarzyna Anna „Przestrzeń publiczna na obszarach rewitalizowanych – na przykładzie HafenCity”, in: Czasopismo Techniczne 3-A/2012 p. 121–128
- Palej Anna „Miasta cywilizacji informacyjnej. Poszukiwanie równowagi pomiędzy światem fizycznym a światem wirtualnym”, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2003.
- Schneider – Skalska Grażyna „Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia”, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004.
- Wojtas – Harań Anna „Miejsca aktywnego wypoczynku – nowe formy przestrzeni publicznej”, in: Czasopismo Techniczne 1-A/2/2012, p. 379–386.
- Zachariasz Agata „Woda jako element kompozycji parków publicznych” in: „Woda w przestrzeni przyrodniczej i kulturowej”, Proceedings of the Cultural Landscape Commission PTG iss. 2 under the editorship of Urszula Myga-Piątek, Cultural Landscape Commission PTG, Sosnowiec 2003, p. 325–333.